

Ett seminarium med förarutbildning i fokus: Möjligheter och hot

Tylösandsseminariet, tisdagen den 6 september 2022 14:25 - 14:40

Benny Gunnarsson,
Förbundsordförande
STR

Christer R Wickman,
Förbundssekreterare
STR

Innehåll

*Utbildarnas perspektiv
och inspel*

**Dagens situation och utmaningar
för framtiden - möjligheter och hot.**

Körkortets betydelse

Körkortsinnehav för B är en viktig förutsättning för

- Jobb
- Glesbygd
- Integration
- Yrkesförarförsörjning/transporter

Några omvärldsfaktorer att räkna med

Körkort inte självklart

- 18-årskullarna ökar kraftigt (*Källa: SCB*).
- 82 000 nya B-körkortstagare 2021.
- Transportbehoven ökar bl.a. pga. ökad befolkning (*tex. godstransporter: + 38% mellan 2022 och 2040*) (*Källa: HUI*).
- Yrkesförare saknas (*behov: + 25 000 – 50 000 till 2035*). (*Källa: Transportföretagen, TYA*).
- Ca 25% av befolkningen saknar personbilskörkort.
- Körkort krävs för jobb.
- Körkort viktigt för integration.

Kartan

- Målet för professionella trafikutbildare är att påverka **beteende** och **kunskaper** enligt GDE-matrisen (Goals for Driver Education).

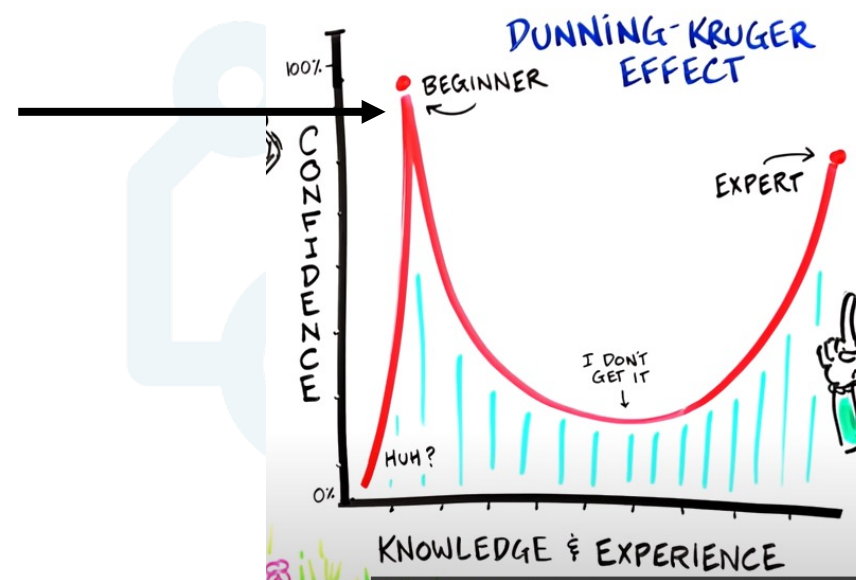
GDE-matrisen

	Kunskaper och färdigheter	Riskhöjande faktorer	Självbedömning
Mål och färdigheter i livet	Livsstil, ålder, grupp, kultur, social ställning osv kontra körbeteende	Spänningssökning Riskacceptans Gruppnormer Gruppträck	Förmåga att iaktta sig själv Egna förutsättningar
Mål och sammanhang för körningen	Val av färsätt Val av tidpunkt Motivens inverkan Färdplanering	Alkohol, andra droger, trötthet Halt underlag Rusningstid Unga passagerare	Egna motiv som påverkar valen Självkritiskt tänkande
Körning i trafik	Trafikregler Samspel Riskuppfattning Automatisering	Begärbrott Hålla avstånd Halt underlag Oskyddade trafikanter	Avpassning av körförmågan Egen körstil
Kontroll över fordonet	Bilens funktion Skyddssystem Kontroll över fordonet Fysikaliska lagar	Inget bilbälte Kollaps av fordonssystem Slitna däck	Avpassning av förmåga att kontrollera bilen

Verkligheten

- Minsta motståndets lag styr.
- Livsviktiga utbildningsmoment väljs bort.
- Dunning-Kruger effekten: *”den som inte har kunskap också är oförmögen att förstå att han eller hon överskattar sin kunskap och/eller förmåga.”*

provstillfälle

Nuläge för B- utbildning

Möjligheter och hot

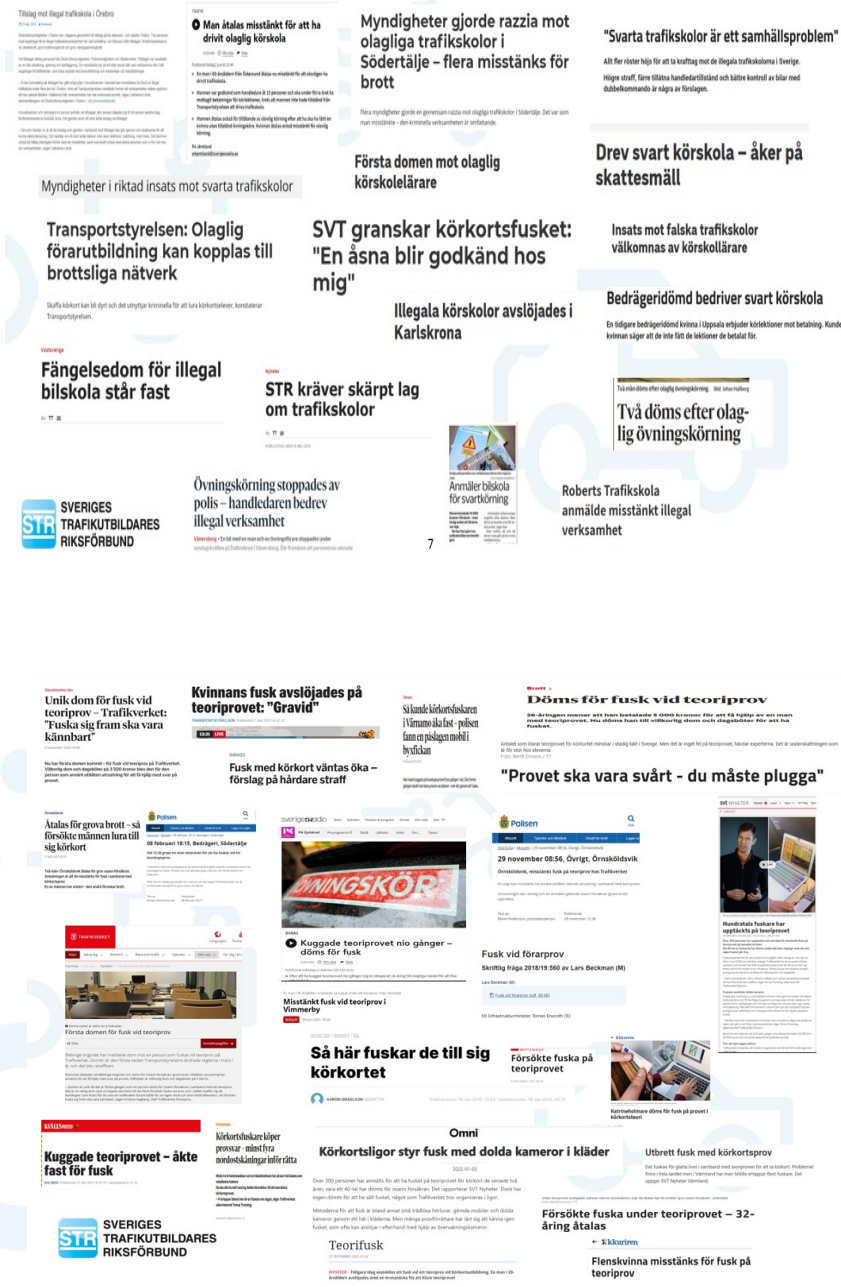
1. Brottslighet – kriminell konkurrens
2. Trafiklärarens roll/tillgång på trafiklärare
3. Tillgång på prov
4. Integration
5. Automat
 - *AM/Mopedbil/A-traktor (tisd. 14.40)*
 - *Struktur (onsd. 08.50)*

1. Brottslighet – kriminell konkurrens

Fokus under 20 år är
och har varit att beivra
brottslighet, dvs.

- falska trafikskolor,
- mutbrott/hot,
- provbedrägerier.

- Växande problem
- Lagstiftning nu på plats
- Förutsättningar för förbättring

2. Trafiklärarens roll/Tillgång på trafiklärare

Anette Johannesson som jobbat som trafiklärare i 25 år, säger att fler trafiklärare behövs.
Foto: TT/SVT

Brist på trafiklärare i Sverige – branschen bedömer att 700 saknas

UPPDATERAD IDAG 14:13 PUBLICERAD IDAG 05:30

Det är brist på trafiklärare i Sverige. Anette Johannesson som är trafiklärare i Borås upplever att det blivit färre som vill utbilda sig till yrket.

– Det blir jobbigt, för kullarna blir större och du vill ta hand om eleverna, säger hon.

Hör Anette Johannesson berätta varför fler trafiklärare behövs i klippet ovan.

Sveriges Trafikutbildares Riksförbund märker bland sina medlemmar att det blivit svårt att rekrytera trafiklärare.

– På riksplanet har behovet av trafiklärare ökat och vi uppskattar att det saknas cirka 700 nya trafiklärare i Sverige i år och framöver, säger Christer Wickman, förbundssekreterare vid Sveriges Trafikutbildares Riksförbund.

Anette Johannesson från Borås som jobbat som trafiklärare i 25 år, önskar att det fanns fler utbildningsställen med fler utbildningsplatser.

- F.n. 3070 aktiva trafiklärare (*källa: Transportstyrelsen*).
- Brist: saknas 700 trafiklärare.

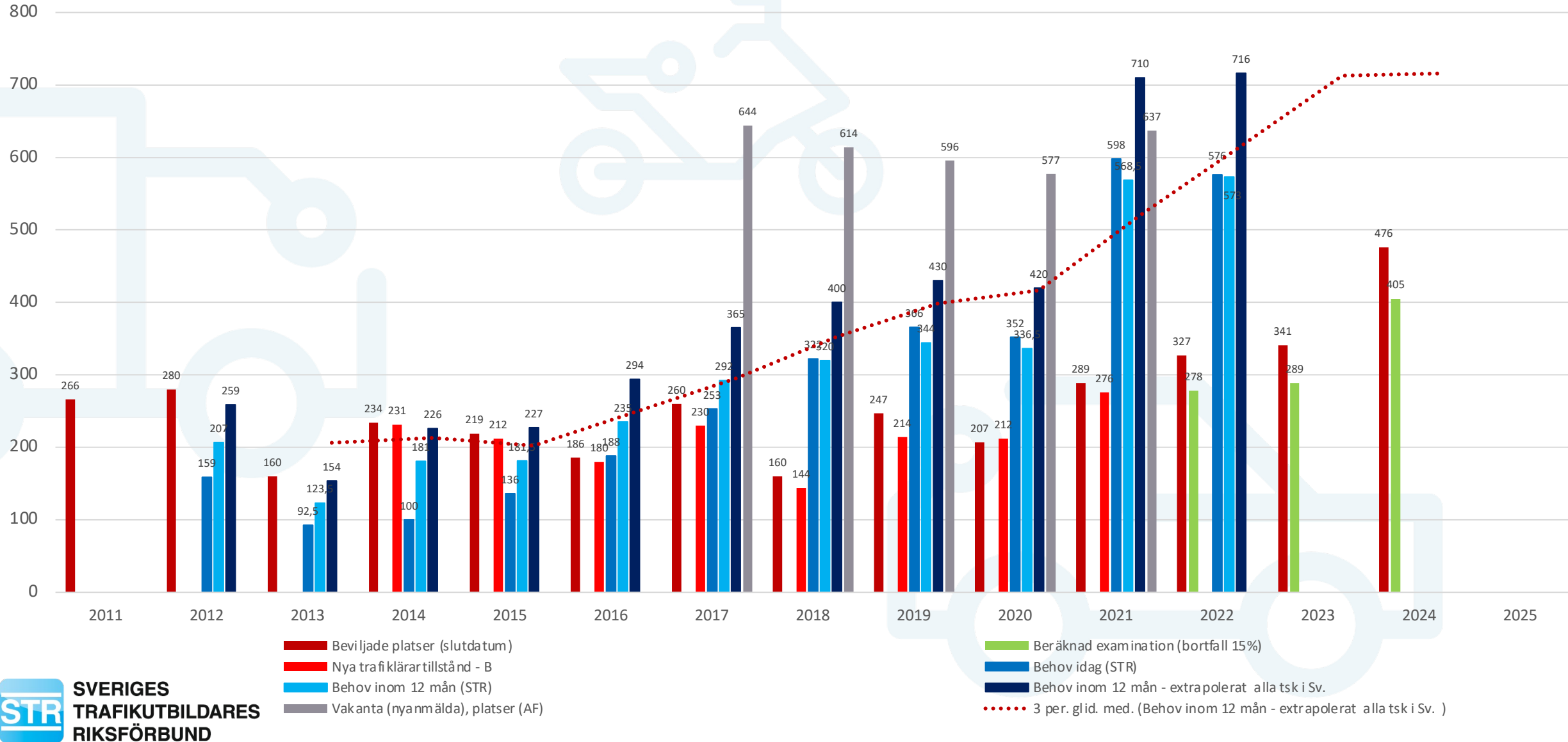
- 1,5 årig YH-utbildning

Källa MYH:

- 87% tar examen (*källa MYH*)
- 0-1% outnyttjade platser
- Ca 97% får jobb direkt
- Drygt 90% jobbar kvar som trafiklärare eller närbesläktat yrke efter några år.
- Instegsjobb för trafiksäkerhetsarbete.

Efterfrågan och kompetensförsörjning av trafiklärare för B-behörighet, 2012-2022, samt prognos 2023-2024

Källa: AF, MYH, TS respektive STR:s förbundsenkät, inklusive extrapolerad beräkning baserat på STR:s medlemmars svar och att STR utgör ca 80 % av landet

2. Trafiklärarens roll/Tillgång på trafiklärare

Trafiklärarens roll

- **Lärare**, expert och projektledare (helhetsansvar) *eller*
- **konsult** (delansvar)?!

Påverkan på

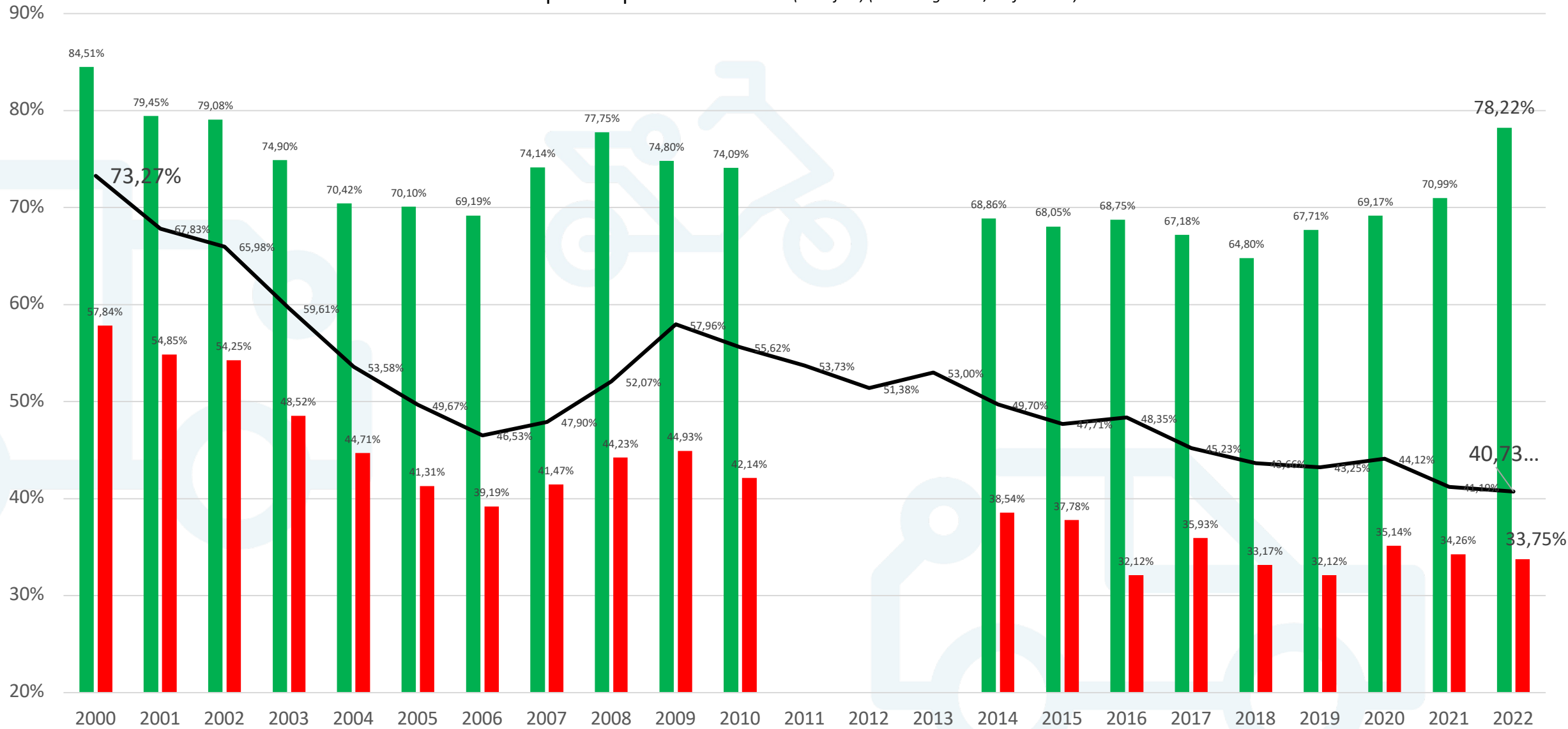
- Ansvarsutkrävande?!
- Effektivitet?!

3. Tillgång på prov

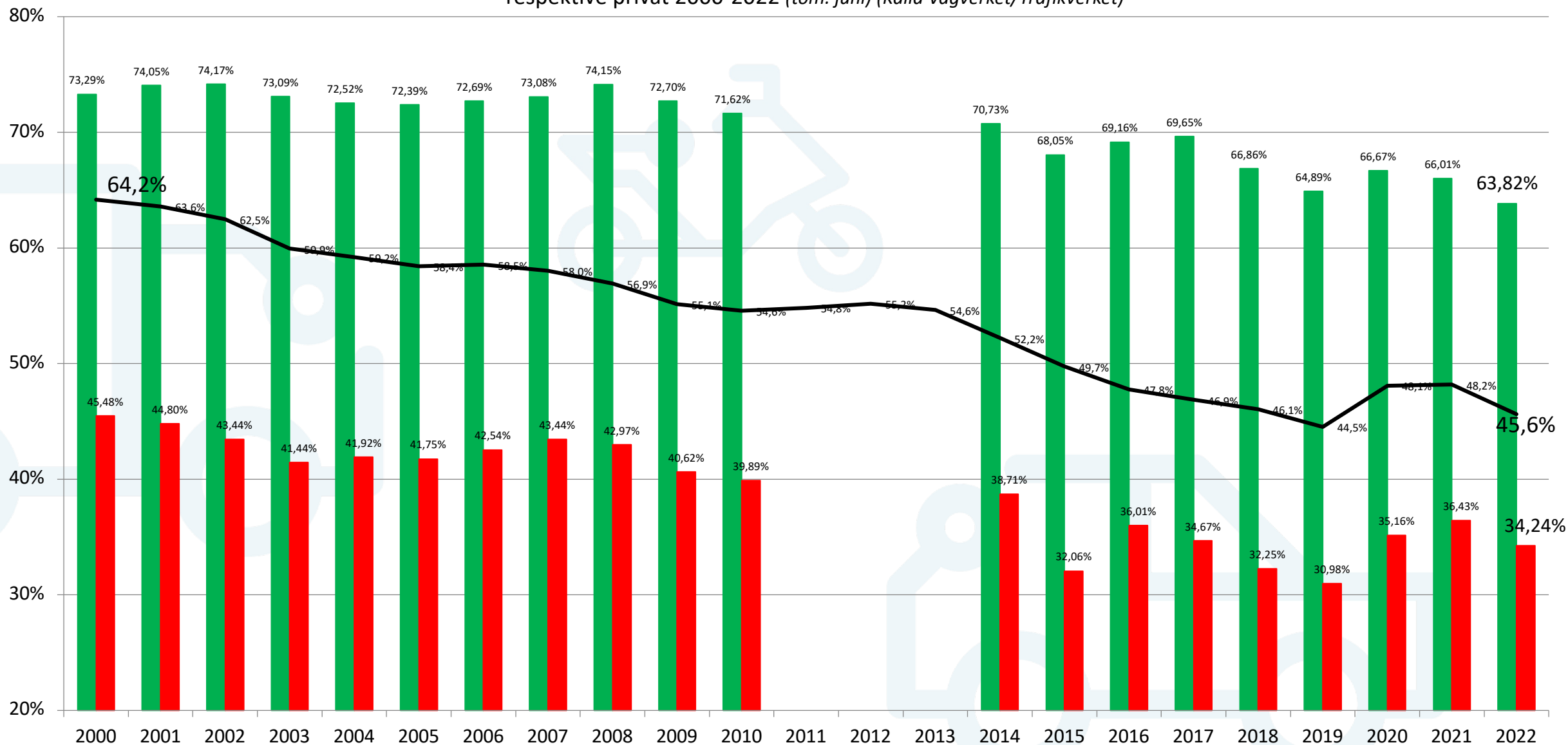
[illegible]

- Fortfarande stort *provfokus* i systemet – risk för ”bakvänt synsätt” och därmed: väntetider.
- Successiv volymökning.
- Stor rörlighet: av- och på-bokningar.
- Försämrade resultat totalt sett.
- Trafikverket är en effektiv leverantör av prov.
- Provväntetiderna och ryckigheten är *symtom* - fler prov eller andra förändringar avseende prov, är inte lösningarna på systemproblemet.

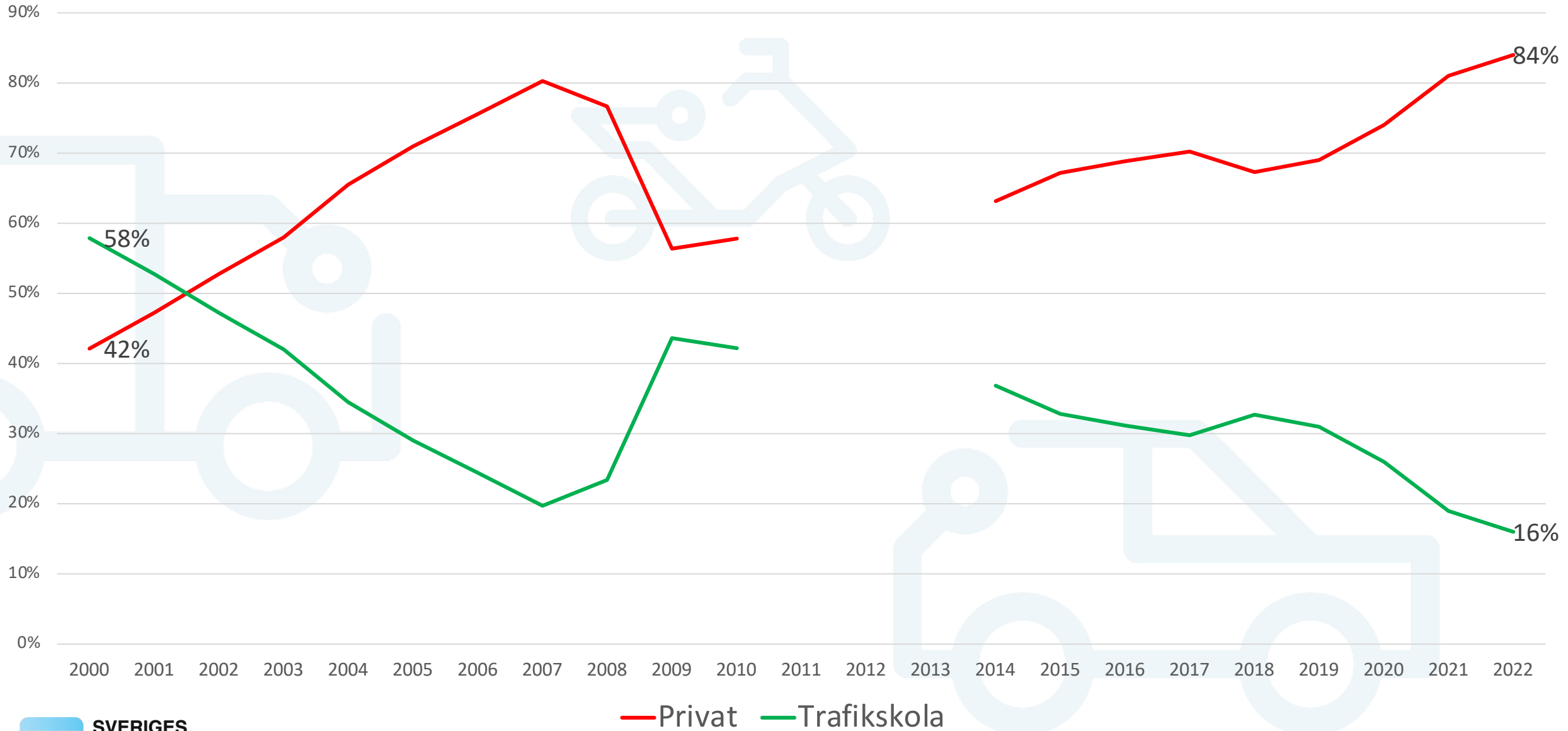
Andel godkända **teoriprov** - B - Totalt (förstagångsprov och omprov), anmälda via trafikskola
respektive privat 2000-2022 (tom. juni) (Källa: vägverket/Trafikverket)

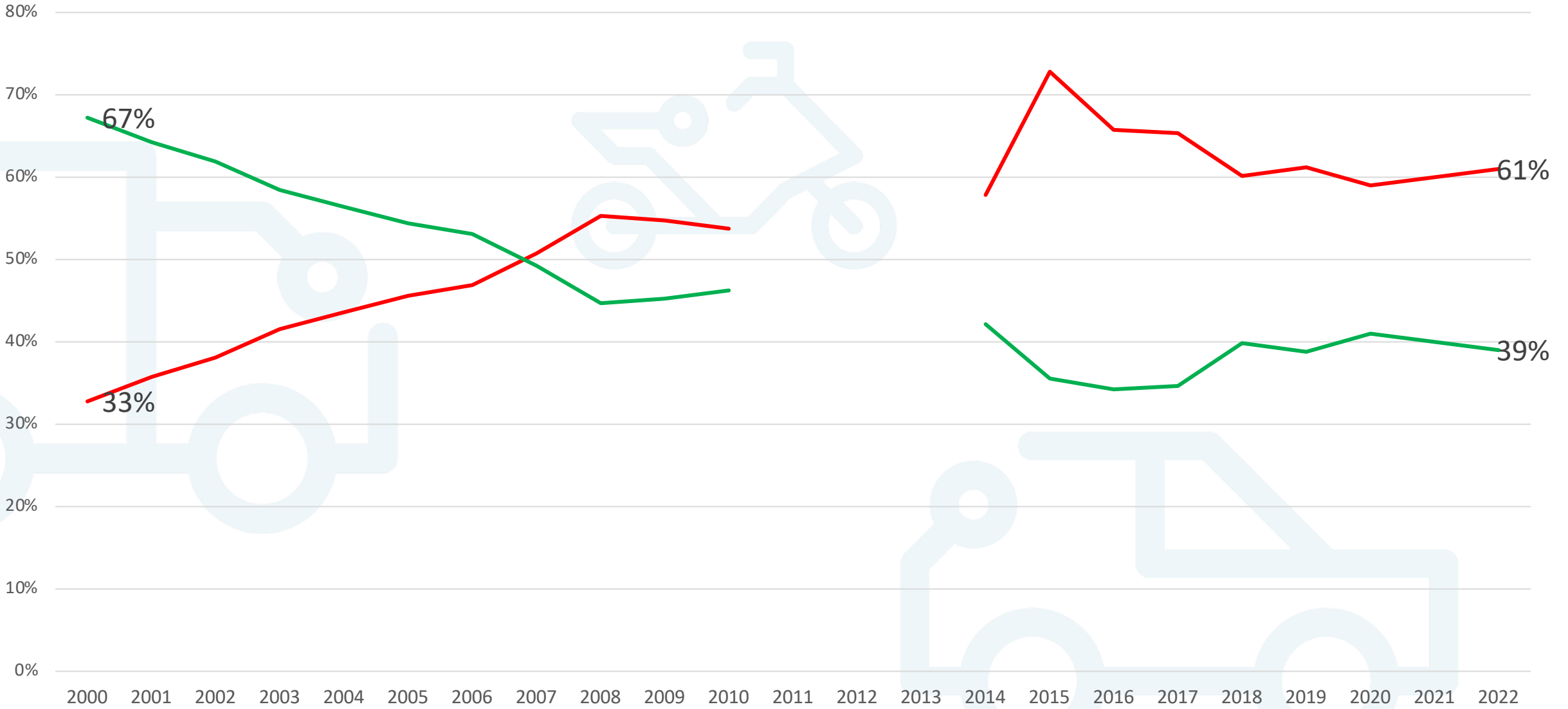
Andel godkända **körprov** - B – Totalt (förstagångsprov och omprov), anmälda via trafikskola
respektive privat 2000-2022 (tom. juni) (Källa Vägverket/Trafikverket)

Anmälningssvåg till **teoriprov - B** (förstagångs- och omprov) - Andel (%)
2000-2022 (tom. juni) (Källa: Vägverket/Trafikverket, för perioden 2011-2013 saknas särredovisning)

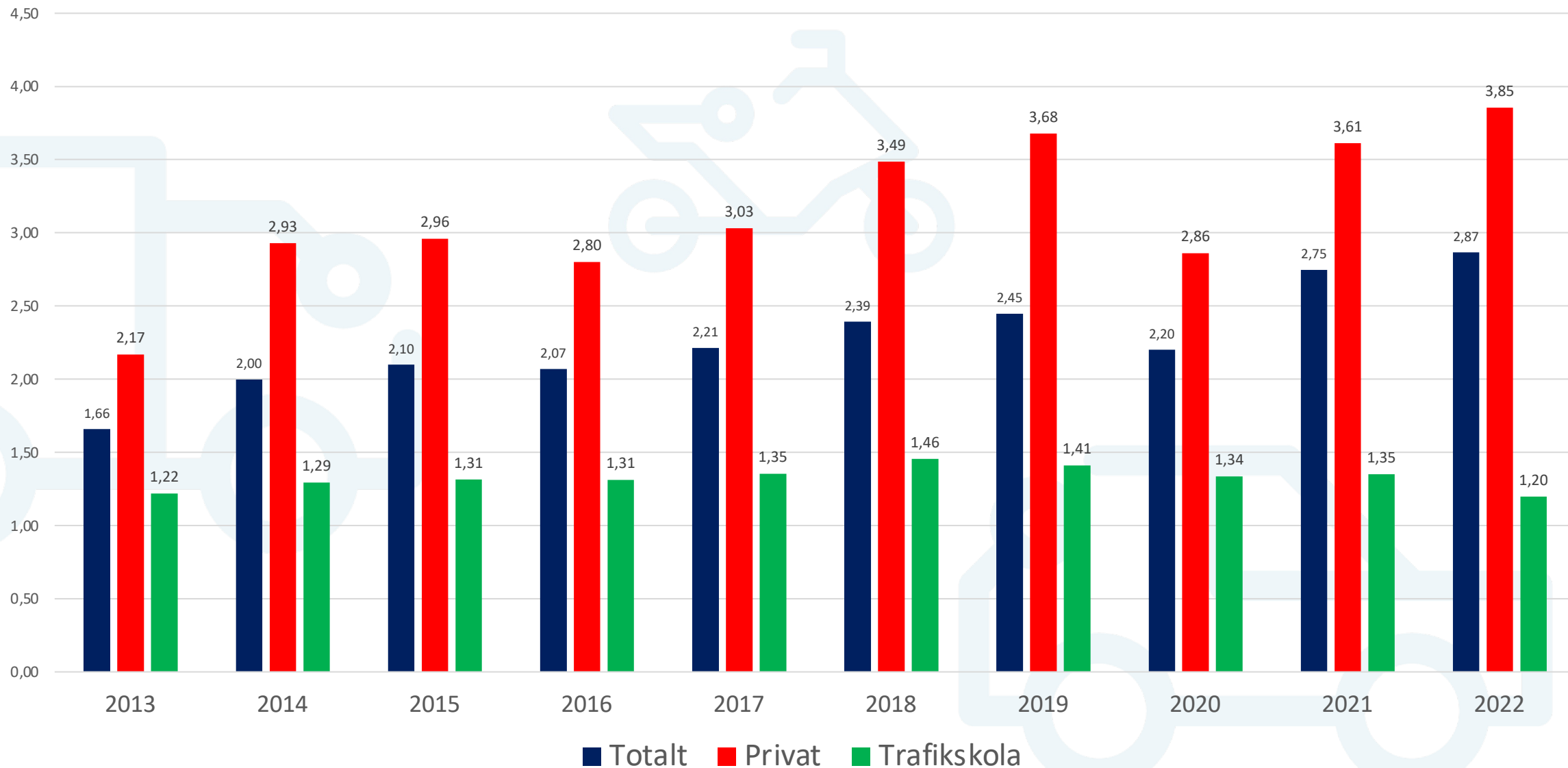

Anmälningssvåg till körprov - B (förstagångs och omprov) - Andel (%)
2000-2022 (tom. juni) (Källa: Vägverket/Trafikverket - för perioden 2011-2013 saknas särredovisning)

Snittantal prov per anmälningssätt till teoriprov

(antal förstagångsprov dividerat med totalt antal prov per anmälningssätt) Källa: Trafikverket

4. Integration

- Körkort är en förutsättning för **instegsjobb** på arbetsmarknaden – speciellt viktigt för utrikesfödda.
- Körkortsprocessen kan, *rätt nyttjad*, fungera **fostrande** för den svenska samhällskulturen.
- Utrikesfödda kan komma att utgöra en **tredjedel** av transportnäringens arbetskraft år 2035 *(Källa: HUI)*.
- Utrikesfödda är erfarenhetsmässigt **extra utsatta** för risken att luras av falska trafikskolor. *(Källa: Bl.a. rättegång i Karlstad med fällande domar i tings – och hovrätt.)*

5. Automat

- Snabb övergång inom fordonsindustrin.
- Manuellt växlade personalbilar går i princip inte att beställa längre.
- Påverkar körkortsprocessen (t.ex. f.n. 52% automatprov i Stockholm)
- Risk för att utbildning/träning/prov kommer i obalans.
- STR (och övriga utbildare i norden) förespråkar att villkor automat tas bort i kommande 4:de körkortsdirektivet.

Slutsats

- Det nuvarande svenska förarutbildningssystemet är präglad av **goda intentioner** och förhoppningar av att individer agerar utifrån hur systemet är tänkt att fungera.
- Alltför många utnyttjar dock tyvärr systemets möjligheter felaktigt: man **chansar** vid prov.
- Detta leder till **hög andel underkända** prov (*samt en gynnsam spelplan för illegala aktörer eller oriktig verksamhet*).

Slutsats

En tydligare **vägledning** och **styrning** genom körkortsprocessen för behörighet B gagnar:

- **individ** (mer kompetens och bättre körkort för satsad tid och pengar),
- **handledare** (mer stöd för att uppfylla sin roll och ansvar),
- **samhälle** (förbättrad trafiksäkerhet, ökad anställningsbarhet för transport, integration, regionalpolitik, steget mot autonom infrastruktur,, stöd till klimatomställning etc.),
- **stat** (bättre resursutnyttjande för Trafikverket, nöjdare körkortstagare och syn på staten),
- **fordonsindustrin** (balanserad övergång till automatväxlade fordon, kunder som på rätt sätt kan nyttja tekniskt),
- **utbildare** (att få göra sitt jobb som det är tänkt, möjliggör tydligare krav och ansvarsutkrävande, utvecklande av professionen, mer attraktivt yrke).

- Tack för ordet!

- Frågor?!